

Observatori Disseny i Empresa

L'impacte econòmic del disseny a les empreses de Catalunya

1. Introducció

El disseny és un dels elements claus per a la innovació i la diferenciació tant de productes com de serveis i, per tant, un aliat imprescindible per a les nostres empreses i per a l'economia del nostre país. Però, quin és el grau d'integració del disseny a l'empresa catalana? I sobretot, quin és l'impacte econòmic del disseny a l'empresa catalana?

El present informe recull les conclusions de treball de camp realitzat per conèixer l'impacte econòmic del disseny a les empreses catalanes, mitjançant enquesta telefònica i qüestionari tancat.

El nombre total d'enquestes vàlides ha estat de 400 empreses de més de 20 empleats, dels sectors Indústria (béns d'equipament i béns de consum), Comerç i Serveis (intensius en coneixement i no intensius en coneixement).

L'estudi consta de dues parts. En la primera part s'analitza la integració del disseny a les empreses de Catalunya mitjançant l'estudi de patrons del seu consum, la seva aplicació a productes i serveis, la seva percepció per part de la cultura empresarial, el procés i l'organització de les funcions disseny a l'empresa, entre d'altres.

Tot seguit es revisa l'impacte del disseny a l'empresa catalana, seguint un esquema d'anàlisi dels resultats de les enquestes basat en la metodologia dels professors R. Kaplan i D. Norton de la Harvard Business School, i analitzant l'impacte des de quatre perspectives: financera, de mercat, interna, de capacitats.

Distribució de les enquestes segons el sector d'activitat

Subsector	Enquestes
Indústria - Béns d'equipament	100
Indústria - Béns de consum	51
Comerç	81
Serveis intensius en coneixement	101
Serveis no intensius en coneixement	67
Total	400

Distribució de les enquestes segons volum

Empleats	Enquestes
20-49	71
50-199	148
200-499	57
>500	124
Total	400

2. Resum executiu

2.1. Integració del disseny a l'empresa catalana

Pel que fa a la cultura empresarial davant del disseny, el 68% de les empreses el té bastant en compte en la definició de la seva estratègia empresarial, i el 25% molt en compte.

Per dimensió d'empresa no s'aprecien diferències significatives. En tots els trams el disseny es considera un factor important en les estratègies de negoci: de 20 a 49 empleats un 92,9%; de 50 a 199 un 91,4%; de 200 a 499 un 100% i de més de 500 un 91,4%.

Pel que fa a la percepció i la utilització del disseny, el 48% afirma utilitzar-lo com a estratègia empresarial, el 33% per desenvolupar nous productes i/o serveis, el 32% per millorar la imatge externa de l'empresa i el 19% com a un procés creatiu.

El disseny és el factor d'èxit millor valorat per les empreses, amb una mitjana de 4,8 punts sobre 6, seguit de la direcció financera, la direcció comercial i/o de màrqueting, l'R+D, la direcció de recursos humans i la direcció d'operacions.

Per especialitats, el disseny que més es contracta o es desenvolupa és el disseny de marca i comunicació (86% de les empreses), seguit del disseny industrial i de producte (49%), disseny digital i multimèdia (13%), disseny de serveis (10%), disseny d'interiors (6%) i disseny de moda-tèxtil (2%).

El 55% de les empreses catalanes afirma tenir dissenyadors en plantilla, de les quals en el 51% aquests estan estructurats en un departament propi, mentre que el 45% afirma no tenir-ne.

Per mida d'empresa, el segment de 200 a 499 empleats és el que compta amb més dissenyadors en plantilla, un 71%. Els altres tres segments no presenten diferències significatives: de 20 a 49 un 46%; de 50 a 199 un 54% i més de 500 un 51%. La mitjana de dissenyadors en plantilla és de 4 per empresa. El 75% de les empreses compta amb menys de 5 professionals del disseny, el 22% de 5 a 10 i un 4% amb més de 10.

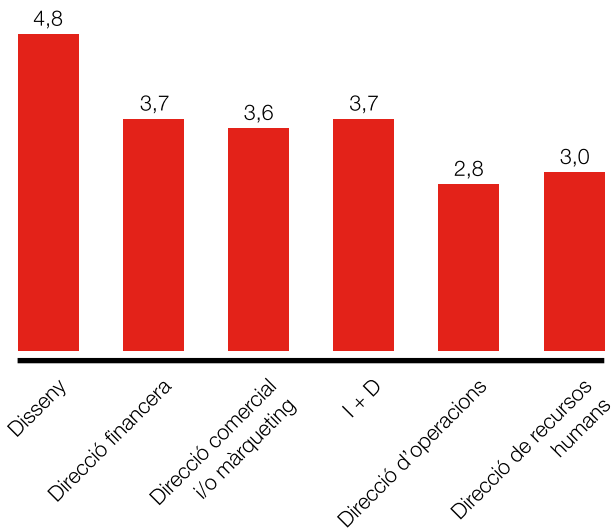
L'àrea funcional de la que depèn el disseny es defineix en funció del sector d'activitat en el que opera l'empresa; així en el sector indústria-béns d'equipament depèn majoritàriament de l'àrea d'enginyeria de producte, mentre que en el sector comerç i el sector serveis depèn de l'àrea funcional de màrqueting.

Per altra banda, el 80% de les empreses catalanes contracta serveis externs de disseny: el 47% per a projectes concrets i el 33% de forma habitual.

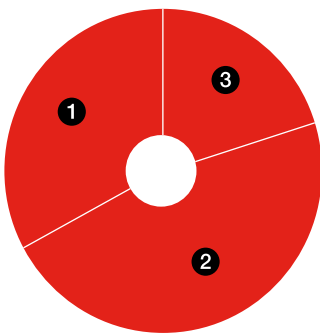
El 93% de les empreses afirma tenir el disseny bastant o molt en compte en l'estratègia empresarial.

El disseny és el factor d'èxit millor valorat per les empreses, amb una mitjana de 4,8 punts sobre 6.

Factors d'èxit empresarial (punts)

Contractació de serveis externs de disseny

- ❶ Sí, de forma habitual (33%)
- ❷ Sí, però només per a projectes concrets (47%)
- ❸ No (20%)

Per a contactar amb els serveis de disseny externs, el 59% utilitza els seus contactes, el 17% proveïdors, el 8% publicacions i mitjans especialitzats, el 6% un centre de promoció del disseny i un altre 6% acudeix a les associacions de professionals. Cap de les empreses enquestades afirma utilitzar els centres tecnològics per a aquest tema.

El 45% de les empreses que tenen dissenyadors en plantilla contracta serveis de disseny externs de forma puntual i el 26% de manera habitual. Destaca però, que l'11% de les empreses que no té professionals del disseny en plantilla tampoc contracta serveis externs de disseny, tot afirmant que desenvolupa projectes de disseny. Per tant, aquests projectes els duen a terme altres perfils professionals que no són dissenyadors.

Els serveis de disseny externs es remuneren en el 64% dels casos per honoraris o a preu tancat, en el 32% del casos mitjançant un percentatge del total del projecte, mentre que només un 5% utilitza el sistema de *royalties*.

Pel que fa a la inversió en disseny en els darrers tres anys, les empreses del sector de béns de consum són les que en major mesura han invertit en disseny i les de serveis intensius en coneixement les que menys. Per dimensió d'empresa, destaca el segment de 50-199 empleats.

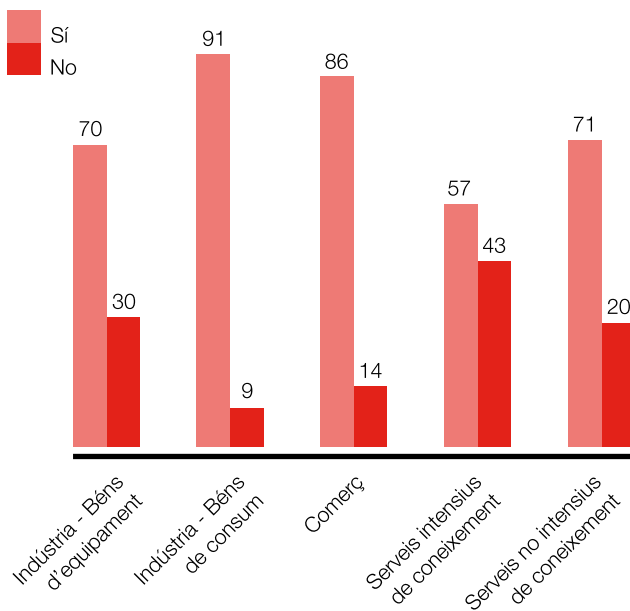
Atenent a l'evolució de la facturació dels darrers tres anys, podem dir que en les empreses en que aquesta ha crescut, són majoria les que han invertit en disseny (el 73,1%) mentre que, en les que no ha crescut o fins i tot han evolucionat negativament, són menys propenses a invertir en disseny.

Pel que fa a la protecció del disseny, només un 37% de les empreses catalanes protegeix legalment el disseny enfront d'un 45% que no ho fa i un 18% que desconeix aquesta qüestió. Aquesta és, per tant, una assignatura pendent per a les empreses catalanes, tot i que comparativament amb la resta d'Espanya (només el 31% protegeix), la mitjana és més elevada a Catalunya. De les empreses catalanes que protegeixen el disseny, el 84% utilitza el Sistema Nacional (78% marca registrada, 11% patent, 8% registre de disseny industrial i 3% *copyright*) mentre que el 16% utilitza el Sistema Comunitari (57% marca registrada, 14% registre de disseny industrial i 29% patent).

Finalment, en aquest primer apartat d'integració del disseny a l'empresa catalana, apareix que un 8% de les empreses utilitza explícitament la marca Barcelona en la seva comunicació. D'aquestes, el 75% ho fa com a part de la seva pròpia marca i el 25% l'utilitza com a referència en publicacions, fullets, catàlegs i/o web.

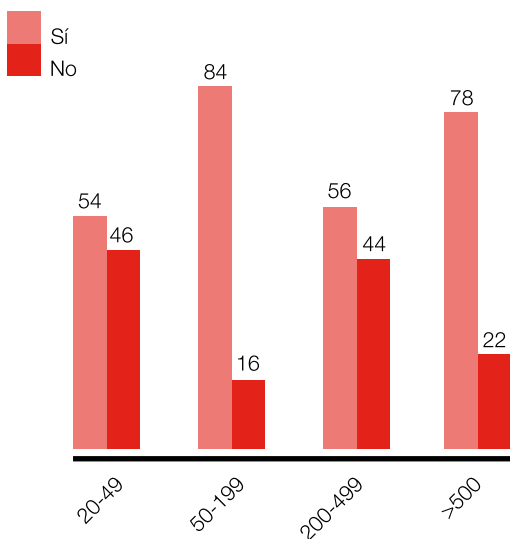
De les empreses que han augmentat la facturació en els darrers 3 anys, el 73% afirma haver invertit en disseny.

Inversió en disseny per sector d'activitat (%)

El 8% de les empreses utilitza explícitament la marca Barcelona en la seva comunicació.

Inversió en disseny per dimensió d'empresa (%)

2.2. Impacte del disseny a l'empresa catalana

El disseny té un impacte positiu en totes les variables econòmiques recollides en l'estudi: per al 59% de les empreses millora la xifra de facturació (48% bastant, 10% molt), també un 59% valora positivament l'increment de la productivitat (50% bastant, 9% molt), un 51% considera que impacta positivament en la xifra d'exportació (42% bastant, 9% molt), un 61% que millora el benefici empresarial (53% bastant, 8% molt) i un 68% considera que el disseny té un efecte positiu en l'obertura de nous mercats (54% bastant, 14% molt).

Si prenem en consideració únicament les variables financeres: xifra de facturació i benefici, es veu clarament que la inversió en disseny ha millorat els resultats financers de les empreses.

Per altra banda, el 84% de les empreses afirma que el disseny ha millorat la imatge de marca de l'empresa, la seva notorietat. Aquesta relació és més significativa entre les empreses en les que la seva facturació ha crescut molt en els darrers tres anys: 88%.

L'impacte sobre la comunicació amb els clients (90%) i la major satisfacció dels clients (78%) són altres aspectes on la incidència del disseny es considera molt important per a una àmplia majoria d'empreses.

Pel que fa a la incidència de la inversió en disseny en la millora de la productivitat, el 58% opina que efectivament el disseny influeix positivament en la productivitat. Si tenim en compte l'evolució de la facturació de les empreses en els darrers tres anys, queda patent que les empreses que més han crescut són les que estan més d'acord amb aquesta afirmació. Així, les que han crescut molt opinen que el disseny ha incidit bastant (44%) i molt (22%) en la millora de la productivitat. Aquelles que han disminuït la seva facturació creuen majoritàriament que el disseny incideix poc en la millora de la productivitat.

Pel que fa a la satisfacció dels empleats i la comunicació interna a l'empresa, un percentatge significatiu opina que el disseny ha millorat la satisfacció i la motivació dels empleats (79%) i la comunicació interna de l'empresa (74%).

La inversió en disseny millora els resultats financers de les empreses: un 59% afirma que millora la xifra de facturació i un 61% el benefici empresarial.

El 84% de les empreses afirma que el disseny ha millorat la seva imatge de marca.

3. Conclusions

Com a conclusions val a dir que el disseny és un dels aspectes presents en els plantejaments estratègics de les empreses catalanes, **9 de cada 10 empreses afirma tenir-lo en compte en la seva estratègia empresarial**. Per altra banda, **existeix una relació entre el comportament de la facturació i la inclusió del disseny en l'estratègia empresarial**.

El 80% de les empreses ha contractat algun cop els serveis d'un professional del disseny extern, ja sigui de manera puntual (47% de les empreses) o de forma habitual (33%).

El 55% de les empreses compta amb dissenyadors en plantilla. D'aquestes, el 45% contracta a més serveis externs de disseny.

Com a aspectes negatius destacar que un 11% de les empreses no contracta serveis de disseny externs ni té dissenyadors en plantilla, tot i afirmar que desenvolupen alguna activitat de disseny, que es desenvolupa, per tant, per part d'un altre perfil professional.

Destaca també el baix grau de protecció del disseny per part de les empreses catalanes, només un 37% afirma fer-ho, mentre que el 45% no el protegeix i el 18% ho desconeix. Caldria estudiar aquesta qüestió amb més profunditat per veure si és per desconeixement dels diferents sistemes per part de les empreses, o si és un problema de cost o d'efectivitat dels propis sistemes en relació amb les necessitats de les empreses.

Pel que fa a l'estudi de les variables econòmiques, el disseny té en tots els casos un impacte positiu sobre totes les variables econòmiques recollides a l'estudi, destacant la valoració positiva que té sobre el benefici empresarial (61%), la millora de la productivitat (59%) i l'obertura de nous mercats (68%). Destaca per altra banda la valoració positiva sobre l'alt impacte en la imatge de l'empresa i la seva notorietat (84%), sobretot en les empreses que més han crescut en els darrers tres anys.

Sembla, per tant, que la visió que es tenia fa uns anys sobre el disseny com a element prescindible, de valors merament estètics i destinat a determinats tipus o mida d'empresa, està afortunadament superada per una gran majoria d'empreses catalanes. Ara és important que aquestes empreses treguin el màxim profit de les seves inversions en disseny i els màxims beneficis empresarials mitjançant una correcta gestió de tots els recursos al seu abast.

En aquest sentit BCD proposa:

1. Continuar amb la **sensibilització** i la formació de les empreses en gestió del disseny.
2. Continuar amb la **difusió** de continguts innovadors, estratègies i casos d'èxit, al voltant del disseny i el seu valor econòmic.
3. Desenvolupar el perfil professional del **design manager** a l'empresa catalana.
4. Consolidar una **xarxa de consultors** en gestió del disseny per poder fer projectes d'implementació a les empreses i crear una línia d'ajuts per a aquestes empreses en el Pla Innovació de la Generalitat de Catalunya.
5. Establir un **Servei de Protecció del Disseny** que assessori les empreses en els diferents sistemes; consolidar el Registre de Creacions re-crea; i establir el Tribunal d'Arbitratge del Disseny.
6. Fer **recerca en gestió del disseny** que mostri com mesurar el retorn de la inversió en disseny a les empreses, i l'impacte de la innovació en disseny al compte d'explotació de les empreses.
7. Promoure l'**oferta** de serveis de disseny professionals entre les empreses de Catalunya.
8. Promoure **mesures de suport** al disseny des de diferents àmbits del Govern de la Generalitat de Catalunya (Innovació, Economia, Medi Ambient, etc.).

Barcelona Centre de Disseny

Av. Diagonal 452 5a planta
08006 Barcelona

Tel. +34 932 182 822
www.bcd.es / info@bcd.es

BCD Barcelona Centre de Disseny és un centre de promoció i dinamització en temes de disseny per a les empreses, constituït l'any 1973.

Missió: fomentar un major coneixement del disseny i el seu valor estratègic a empreses i entitats públiques, enfortir les relacions entre disseny i empresa en tots els àmbits, i posicionar Barcelona com a capital del disseny.

Objectius: promoure l'ús i la bona gestió del disseny en l'àmbit empresarial; augmentar la competitivitat del teixit empresarial; incrementar l'ús del disseny en els processos d'innovació per part de les empreses; assessorar empreses i entitats via programes específics; donar servei a empreses i entitats via projectes específics; ser referent i interlocutor en l'àmbit del disseny per a l'administració, les empreses i les institucions i entitats afins; col·laborar amb diferents agents de l'àmbit del disseny i l'empresa tant en l'àmbit nacional com internacional.

L'Observatori Disseny i Empresa és una eina permanent de benchmarking amb altres països i regions que té com a finalitat recopilar i difondre estudis i documents, així com debatre i reflexionar al voltant de la relació entre competitivitat, innovació i disseny, i realitzar estudis o classificacions per tal d'obtenir dades sobre l'impacte econòmic del disseny i el seu valor estratègic a empreses i entitats públiques.

Amb el suport de:

Cambra de Comerç
de Barcelona

Ajuntament de Barcelona

Generalitat de Catalunya
Departament d'Innovació,
Universitats i Empresa

ACCÍO
CIDEM | COPCA